

# Misjonærkallet og kulturens subjektive vending

INGRID ESKILT

Det personlig opplevde misjonærkallet var selve drivkraften ved misjonstankens gjennombrudd i landet vårt (Mikaelsson 2003:153, Gullestad 2007:20) og en hovedårsak til at Norge, sett i forhold til folketallet, toppet statistikken i Europa over antallet aktive misjonærer i første del av det 20. århundret (Nielsen 2007: 198). I dag viser misjonsstatistikk et synkende antall både vestlige og norske misjonærer (Kjøde og Krause 2003) og forkynnelse om kall synes i mange kristne kretser å være nesten fraværende (Eskilt 2005: 294). På tross av dette faktum er det fortsatt unge mennesker som hevder å ha misjonærkall. Oppfatter disse kallet sitt på samme måte som eldre misjonærer, eller har de en annen forståelse av kall og en annen motivasjon for å søke misjonstjeneste enn tidligere generasjoner?

Denne artikkelen bygger på en amerikansk Ph. D - avhandling som jeg avsluttet på Trinity International University i Illinois, U.S.A. i 2005: *An Analysis of Changing Perspectives on the Understanding of the Missionary Call in the Mission Covenant Church of Norway*. Studien omfattet et arkivstudium og kvalitative intervju med i alt 29 misjonærer i Misjonsforbundet (DNM)<sup>1</sup> i tre generasjoner som jeg betegnet som "veteraner", "68-generasjonen" og "generasjon X"



## Den subjektive vendingen og misjonærkallet

Mange samfunnsforskere vil hevde at den vestlige verden, ikke minst Nord-Europa, har gjennomgått et ganske omfattende kulturskifte i løpet av de siste par generasjonene. Noen går så langt som å kalle denne endringen en åndelig revolusjon som forandrer det religiøse landskapet (Heelas/Woodhead 2005). Det synes å være en enighet blant forskere om at denne kulturendringen gir seg utslag i en subjektiv vending der enkeltindividet ikke skal leve opp til ytre rolleforventninger, men være tro mot seg selv og derigjennom realisere sitt eget potensial. Dette er å være autentisk (Taylor 2003:40, Isaksen 2007: 209; Gullestad 1997: 105-120). Ingen ytre autoritet skal dirigere valgene. Det betyr at individet må lære seg selv å kjenne og bli sin egen autoritet (Mikaelsson 2003:35-41). Den enkelte må finne sin særegne måte å leve på. En må være lydig, ikke mot noe/noen utenfor, men mot seg selv og sin egen overbevisning (Furseth 2007: 300).<sup>2</sup>

Denne artikkelen ønsker å besvare følgende tre spørsmål:

- Har forståelsen av lydighet mot misjonærkallet endret seg i løpet av tre generasjoner misjonærer og i så fall på hvilken måte?
- Kan man etterspore den subjektive vendingen i kulturen gjennom det som angis som misjonsmotivasjon hos misjonærer i tre ulike generasjoner?
- Har misjonærtjeneste gått fra å være et stort menneskelig offer til et instrument for menneskelig selvrealisering?

Jeg vil først gi en bakgrunn for og en presentasjon av studien. Deretter vil jeg presentere noen av mine funn under følgende tema: det mystiske subjektive kallet; syn på talenter og nådegaver; et livslangt kall og misjonærrollen; fra lydighet mot autoriteter til subjektive valg og relasjoner; forholdet til organisasjonen, fra identitet og lojalitet til instrumentalisme. Jeg vil deretter drøfte funnene, en del av denne drøftingen er en refleksjon over subjektivitet før og nå. Helt til slutt følger en oppsummering og konklusjon.



## Bakgrunn for og presentasjon av studien

En liten del av studien er arkivstudier som både omfatter brev skrevet av mennesker tidlig på 1900-tallet som ønsket å bli godkjent som misjonskandidater for Misjonsforbundet, formelle opptaksskjema for opptak på Misjonsforbundets predikant- og misjonsskole og ritualer brukt ved innvielse av misjonærer. I arkivstudiet inngår også en undersøkelse av hvordan kall er blitt omtalt i *Misjonsbladet*, som er Misjonsforbundets organ fra 1945 og fram til i dag. Hovedstudien utgjøres imidlertid av kvalitative intervju med i alt tjue ni personer som alle har vært utsendinger for Misjonsforbundet, med unntak av ett ektepar som har arbeidet for en nærliggende organisasjon. De har arbeidet mellom tretti og to år i misjonens tjeneste og jeg har delt dem i tre generasjoner: veteranene utgjorde tolv informanter som alle var født før krigen. Alle så nær som to av dem reiste ut i misjonsarbeid på 1950-tallet. 68- generasjonen utgjorde ni informanter der alle var født etter krigen og der syv av disse reiste ut i misjonen på 1970-tallet. Generasjon X utgjorde åtte informanter der alle var født på 1970-tallet og reiste ut i misjonsarbeid på 1990-tallet. Av de tjue ni informantene var sytten kvinner og tolv menn. Det var seks ektepar blant de intervjuede. De fleste ektepar ble intervjuet sammen, med ett unntak.

Trossamfunnet Misjonsforbundet (DNN) har i dag 97 menigheter spredt over det meste av landet og med til sammen omkring 9000 medlemmer. DNM har drevet misjonsarbeid siden 1900 og gjennom historien har arbeiderne vært i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Helt siden grunnleggelsen ved den svensk-amerikanske verdensevangelisten Fredrik Franson i 1884, har DNM hatt en vektlegging i teologi og forkynnelse av betydningen av subjektive/eksistensielle kall til frelse og til tjeneste. I Kina jobbet DNM tett med Kina Innlandsmisjon (CIM). I likhet med denne misjonen, var det vitnesbyrdet om det personlig opplevde kallet til misjonærtjeneste som var grunnlaget for utsendelse. Dette blir bekreftet av funn i Misjonsforbundets arkiver. Brevene fra kvinner og menn som tidlig på 1900-tallet ba om å bli sendt til Kina som misjonærer inneholder lite om personenes faglige kvalifikasjoner, men alle skrev om sin personlige frelsesopplevelse og sin overbevisning om å ha et kall



til å reise til Kina som misjonær. Dersom en person ble akseptert som kandidat til Misjonsforbundets misjonsfelt, ble dette betraktet som en objektiv bekreftelse av kandidatens subjektive kallsopplevelse både av kandidaten selv og av organisasjonen.

### **Det ”mystiske” subjektive kallet**

Dette kan forstås som en subjektiv opplevelse som blir tolket som et særskilt kall til fulltidstjeneste som regel i en for misjonæren fremmed kultur<sup>3</sup>. Kallet blir ofte erfart som en skjellsettende opplevelse i menneskets liv. Det kan oppleves svært forskjellig, men tolkes som en Guds tiltale i menneskets indre. Dette kan skje på svært varierte måter: gjennom forkynnelse, i form av et bibelord, bruk av nådegaver, gjennom informasjon om behov, tiltale fra andre mennesker eller gjennom særlige hendelser. Denne formen for kall kan sees på som en ”kappe” som legges over livet utenfra som et ytre pålagt krav.<sup>4</sup> Slik har det klassiske misjonærkallet ofte blitt oppfattet: ”Gud har valgt meg og jeg må være lydig.”

I mitt materiale var det eksempler på sterke ”mystiske” kall i alle generasjoner, like mange i ”68-generasjonen” og ”generasjon X” som hos ”veteranene”. Dette er forskjellig fra de australske misjonsforskerne Donovan/Myors som i sin klassiske artikkel om generasjonsforskjeller i misjonen fra 1997, sier at det mystiske misjonærkallet kjennetegnet veterangenerasjonen til forskjell fra de to yngre generasjonene. Noen informanter fra alle generasjonene i mitt materiale sa også at de ikke hadde noe kall, da ment ut fra et klart definert mønster på ”mystisk” kall. Forskjellene viste seg imidlertid i deres egne refleksjoner omkring dette kallet.

#### *Veterangenerasjonen:*

I arkivmaterialet og blant ”veteranene” var tanken om å reise ut i misjon uten et spesifikt kall problematisk. Følgende uttalelse var symptomatisk for den eldste generasjonen: ”Jeg hadde drømt om å være misjonær siden jeg var barn, men jeg visste jeg behøvde et spesielt kall. På et evangelisk møte fikk jeg en sterk opplevelse av et misjonærkall. Men selv om jeg hadde mine misjonsdrømmer måtte jeg kjempe med kallet”. En ekte-



felle i denne generasjonen som sa hun ikke hadde noe eget definert kall, reiste ut på sin ektefelles "mystiske" kall, gjorde seg til ett med dette og hadde det som hovedmotivasjon for hele sin aktive misjonskarriere.

#### *68-generasjonen:*

Fem av ni i denne generasjonen problematiserte dette "mystiske" kallet. De fleste av dem, i likhet med generasjonen før dem, så i utgangspunktet kallet som en forutsetning for å gå inn i misjonærrollen. Men ettersom bare en av dem var i aktiv misjonærtjeneste på intervjuutidspunktet, hadde alle blitt tvunget til på ulike måter å nytolke kallet. Ektepar var også åpne på at ulik oppfatning av kallet til tider hadde skapt spenninger i samlivet. Den som hadde den sterkeste "mystiske" kallsopplevelsen blant informantene i denne generasjonen sa etter at han gjentatte ganger under et hjemmeopphold hadde spurt kona si når hun var klar til å reise tilbake til Sør-Amerika:

En dag sa kona mi til meg: "Du må velge mellom Sør-Amerika og meg". Da følte jeg at hele identiteten min fikk en knekk, og jeg så hvor opptatt jeg hadde vært av meg selv og hvor mye kona mi hadde vært villig til å ofre på grunn av meg. Gjennom sjelesorg, samtale og bønn har jeg vært i stand til å legge fra meg mitt eget kall. Nå er jeg i stand til å leve i Norge igjen, jeg hadde ikke vært det før. Nå kan kona mi og jeg leve i harmoni sammen.

Dette utsagnet avslørte også i hvor stor grad sterke kallsopplevelser og identitet kan være knyttet sammen og hvor problematisk denne type kall kan bli når den skal kobles opp mot en moderne form for likestilling i ekteskapet. Den viste også en ny generasjon som kunne være selvreflekterende til et fenomen som i utgangspunktet blir oppfattet som gudgitt.

#### *Generasjon X:*

I denne generasjonen var derimot dette mønsteret for misjonærkall ikke lenger enerådende. Noen av disse informantene kunne fortelle om "mystiske", geografiske og livslange kall (2



av 8), mens andre (4 av 8) ”prøvde ut” det de subjektivt tolket som sine kallsopplevelser.

### **Syn på talenter og nådegaver og den subjektive vendingen**

Et fokus på egne gaver kan sees som en kristen variant av den kulturelle vendingen i retning av å finne seg selv og å være tro mot seg selv og eget potensial.

#### *Veterangenerasjonen:*

To av tolv informanter i denne generasjonen hadde klare formeninger om sine egne nådegaver. Ellers var en kvinne ganske representativ for denne generasjonen da hun sa følgende om kallet i forhold til egne nådegaver: ”Da jeg dro til Afrika, trodde jeg ikke at jeg hadde noen gaver. Jeg trodde at kallet fra Gud kom først, så ville Gud gi den enkelte de gaver som var nødvendige for å fullføre hva vedkommende var kalt til.”

#### *68-generasjonen:*

Her var utgangspunktet omtrent det samme som i den foregående generasjonen, men var i endring når de i etterkant reflekterte på det. En av dem sa: ”Jeg reiste som en misjonær og var villig til å gjøre alle slags ting. Nå ser jeg at det er nødvendig å fokusere på de tingene jeg har gaver og evner til.”

#### *Generasjon X:*

I denne generasjonen var talenter og nådegaver en mer selvsagt forutsetning. Til tross for at de var yngst, hadde mange egne refleksjoner på disse spørsmålene:

Som evangelist har det vært viktig for meg å være trofast i forhold til den gaven. Mange har prøvd å stoppe meg og sier at det er for farlig. Du kan ikke være evangelist i Sentral-Asia... Jeg har erfart at det er nødvendig for meg å være trofast mot min evangelistgave. Ikke på en stolt måte, men jeg må ha fred inni meg. Jeg er ikke pastor eller bibellærer. ... Jeg må være trofast mot det Gud har kalt meg til.... Jeg har forstått at jeg trenger en leder som ikke nødvendigvis er en evangelist selv, men i det minste en som tror på gaven min og som ikke



føler seg truet av meg. ... En del av min troskap mot min nådegave er å velge et lederskap som anerkjenner min åndelige gave som evangelist.

Denne informanten hadde skiftet utsenderselskap nettopp på bakgrunn av ulike synspunkt på evangelistnådegaven og bruken av denne i det geografiske området han jobbet i. En ser her et typisk eksempel på å være autentisk i betydningen være tro mot seg selv. Han må være tro mot det han opplever som sin gave. Han bekrefter også Donovan/Myors påpekning av at "generasjon X" er generasjonsspesifikk i sin leting etter organisasjon/lederskap som viser omsorg for enkeltpersonen og dennes gaver (Donovan/Myor1997:48). Han var ikke valgt av et lederskap, men hadde selv valgt hvilket lederskap han vil ha. Hans kall var å bruke sitt potensial, sin nådegave og å være trofast mot denne gaven/kallet.

Synet på gaver varierer imidlertid innen generasjonen. En annen i samme generasjon omtalte nådegavene nesten som "veteranene":

Min mening er at du først må være villig til å gå før du tenker på gavene. Det er viktig å være trofast i de små detaljene. Du må være villig til å tjene og være en tjener i de oppgavene som kommer i din veg... Det vil normalt være en forbindelse mellom dine gaver og hva du ender opp med å gjøre. Tjenerholdningen og villigheten til å gå har vært det viktigste for oss.

Alle i "generasjon X" var bevisste på at de hadde noen gaver, men svært mange sa at de innså at dette ikke betydde at de bare kunne gjøre det de hadde lyst til. Tvert om sa noen at Gud hadde utfordret dem til å gjøre ting de ikke hadde gaver til nettopp for at de skulle få en ydmyk holdning slik som forrige informant snakket om.

Det "mystiske" kallet utenfra og dette å se kallet som en bevisstgjøring av egne nådegaver kan sees som to ulike måter å oppfatte Guds kall på: Kommer det utenfra som en "kappe"



som kastes over en, eller er det mer som et frø som finnes i ens indre som en ”kode i sjelen”, en lavmelt røst som stadig kommer tilbake til oss (Weidel 2002: 129-141)?

### **Et livslangt kall og misjonærrollen**

Vi kan se endringer blant generasjonene på dette spørsmålet.

#### *Veterangenerasjonen:*

Veteranene så sitt kall som livslangt. Dersom en kvinne ble fridd til av en mann som var misjonskandidat, visse hun at et ja betydde både et ja til mannen og til livslang misjonstjeneste. Noen, men langt fra alle i denne generasjonen, hadde vært misjonærer det meste av sitt liv. Noen hadde måttet avbryte av ulike årsaker. Det var imidlertid påfallende at noen av dem fortsatt hadde identitet som for eksempel Afrika-misjonærer selv om det var en mannsalder siden de hadde arbeidet på dette kontinentet.

#### *68-generasjonen:*

En i denne generasjonen hadde også reist til Afrika på et kall vedkommende i utgangspunktet var sikker på var livslangt. Den første perioden var imidlertid så arbeidskrevende og utmattende at vedkommende aldri klarte å reise ut igjen. Da ble det livslange kallet et problem:

Men hva skulle skje med kallet mitt? Da kom et skriftsted fra Ordspråkene 24.27 for meg: ”Fullfør ditt arbeid ute, gjør deg ferdig på åkeren, så kan du bygge ditt hus”. ....Kanskje jeg hadde avsluttet mitt arbeid ute og gjort åkeren ferdig, og nå var tiden til å gå hjem og tenke på meg selv? Det var i alle fall slik jeg tenkte. Plutselig ble alt så enkelt. Jeg var satt fri! Jeg ba om en samtale med misjonsforstanderen og sa til ham at jeg ønsket å bli fjernet fra listen over Misjonsforbundets misjonærer. Jeg ville ikke ha noen forbindelse med Misjonsforbundet.

Disse uttalelsene viser hvor dypt dette misjonærkallet satt også hos mange i ”68-generasjonen” og hvordan noen måtte ha en





like sterk erfaringsmessig opplevelse for å bli frigjort fra kallet. Vi ser også her hvilken stor betydning bibelsteder hadde for innhold og fortolkning av opplevelsene. Denne påvirkningen var gjennomgående i materialet fra de historiske arkivene og hos "veterangenerasjonen". Dette var forståelsesrammen også for "68-generasjonen", men hos dem var denne diskursen i ferd med å endres. Det var fortsatt dem som snakket om kallet som skjellsettende og livsendrende mens andre derimot gjorde det til gjenstand for mer distansert vurdering og kritisk analyse (5 av 9).

### *Generasjon X:*

Jeg hadde forventet at denne generasjonen hadde vært entydig for korttidsengasjement. Dette var ikke tilfellet, men dette var klart den generasjonen som hadde de mest sprikende synspunktene med hensyn til kallsspørsmålet. Syv av åtte var negative til at et spesifikt kall satte dem i en annen posisjon i den kristne menighet enn andre kristne. De var ganske tydelige på at alle kristne hadde et kall til å stille livet til Guds disposisjon. Hvor dette kallet geografisk leves ut, var for de fleste (6 av 8) av underordnet betydning. To av åtte sa de hadde kall til distinkte geografiske områder og disse sa at de var der for et langtidsengasjement. To andre sa de hadde livstidskall til heltidstjeneste. Om dette ble levd ut i Norge eller andre deler av verden, var mindre viktig. Ytterligere to sa de prøvde ut sine kall gjennom å melde seg til kortere engasjement i misjonen. Seks uttrykte motvilje mot å knytte sin identitet opp mot misjonærrollen. De var misjonærer så lenge som de hadde dette som sin jobb.

Seks av åtte i "generasjon X" hadde vært korttidsmisjonærer før de meldte seg som misjonskandidater. En sa rett ut at det ikke var vanskelig å melde seg til et korttidsengasjement, men det var en virkelig kamp å skulle gi livet sitt til en misjonstjeneste som krevde et lengre tidsperspektiv.

### **Fra lydighet mot ytre autoriteter til subjektive valg og relasjoner**

Alle generasjoner forholdt seg til en personlig tiltale fra Gud om å tjene ham i misjon. Denne tiltalen ble oppfattet forskjel-



lig i den enkeltes individuelle trosliv uavhengig av generasjon. Men forståelsen av hva lydighet mot Guds tiltale innebærer, viste generasjonsavhengige forskjeller.

*Veterangenerasjonen:*

Disse reiste ut i misjon fordi de var lydige mot Guds befaling. En av pionermisjonærene sa: "Jeg reiste til Afrika fordi jeg fikk en ordre og jeg måtte adlyde". Ordren ble ofte kanalisert gjennom en misjonsorganisasjon. Selv om det selvsagt finnes mange individuelle forskjeller, er det en tydelig tendens i den eldste generasjonen til å se troskap mot Gud og mot organisasjonen som tilnærmet to sider av samme sak. (9 av 12) "Fordi jeg brøt avtalen jeg hadde med DNM, følte jeg meg ubrukelig for Gud ettersom jeg ikke kunne oppfylle det som senderorganisasjonen ventet av meg," sa en. Å være generalister, å gjøre de arbeidsoppgavene som organisasjonen krevde, var en del av lydigheten selv om dette arbeidet i mange tilfelle var svært annerledes enn den utdanningen eller de gaver den enkelte hadde. Det samme gjaldt geografisk plassering for mange: "Jeg hadde vært interessert i Afrika fra jeg var barn, men da jeg sendte inn min søknad til DNM om å bli antatt som deres misjonær, skrev jeg at jeg tenkte på Afrika, men at jeg var villig til å gå der hvor DNM hadde behov for meg." Lydighet overfor organisasjonens regler gjaldt også ved inngåelse av ekteskap: "Min kone og jeg var forlovet, men som kandidater til Kina var vi forberedt på å leve separat uten tillatelse til å gifte oss den første perioden ute som var fem år. Men da Kina ble lukket, søkte jeg DNM om tillatelse til å gifte meg, og slik ble det."

En av "veteranene" som hadde vært svært lydige mot organisasjonen, kunne imidlertid i dag se at lojaliteten hadde sine svakheter:

*Det har vært tider hvor jeg følte at organisasjonen handlet galt. Jeg hadde også et kall til å være mann og far. Organisasjonen hjalp meg ikke alltid med disse forskjellige kallene. De ba meg bare om å være lydige. Denne kjensgjerningen ble tydeligst i tider når økonomien var dårlig. I en slik situasjon ble jeg beordret å reise hjem med den billigste båten i stedet for fly, selv om det var helseproblemer i min familie.*



### **68-generasjonen: en overgangsgenerasjon**

Skiftet mellom disse to formene for lydighet kom tydelig fram i intervjuet med kvinnen i "68-generasjonen" som hadde reist til Sør-Amerika på sin manns kall, men som siden endret syn og hvor hans kall ble et problem i ekteskapet:

I mange år etter at vi hadde kommet fra Sør-Amerika, spurte mannen min meg om når vi skulle dra ut igjen. Jeg kunne ikke svare på det spørsmålet. Hvis jeg hadde reist ville jeg ha handlet mot Guds vilje, for da hadde jeg ikke vært ærlig mot meg selv. Jeg ville ha latet som jeg hadde et kall jeg ikke hadde. Jeg følte aldri at jeg handlet galt da jeg første gang dro til Sør-Amerika, jeg følte at jeg tjente Gud og mennesker bra der. Etter den krisen vi hadde, har min forståelse av Gud blitt mer stabil og sikker, og jeg føler meg mer trygg på meg selv, føler også at det jeg sier er i samsvar med Guds vilje.

Her fantes ikke Guds vilje lenger ved å være lydige i en forventet ytre definert misjonærkonerolle eller i hva en organisasjon krevde, men ved å være autentisk: ærlig og lydige mot seg selv. Når hun var det, var hun også i samsvar med Guds vilje. Autoriteten fant hun i sitt eget indre.

#### *Generasjon X:*

Den yngste generasjonen oppfattet at lydighet mot Gud innebar lydighet mot deres "hjertes stemme" eller personlige overbevisning om deres gudgitte potensial og livsoppgave. Å være lydige mot Gud er å være lydige og trofast mot det sanneste i meg selv. Dette er autenticitetens lydighet. Selv om bildet ikke var helt entydig, var dette likevel en klar tendens i materialet.

Vi har alt sett hvordan "evangelisten" i "generasjon X" var i samsvar med den subjektive kulturendringen. Han var lydige mot kallet gjennom lydighet mot eget potensial eller nådegave. Halyparten av informantene i den yngste generasjonen brukte uttrykk som: "Gud sa til mitt hjerte, jeg fulgte mitt hjerte, jeg må ha fred inne i meg." Diskursen var blitt mer subjektiv.

Lydighet var i den yngste generasjonen i stor grad blitt byttet ut mot relasjonelle verdier og egne valg i forhold til disse. En mann i "generasjon X" sa:



Gud sa til meg: ”Vil du gå for meg? Du må velge det selv, dette er ingen ordre, du kan gå dersom du selv vil. Jeg tvinger deg ikke”. Det var som en kjærlig far som sier til sitt barn: ”Ønsker du virkelig å gjøre dette? Dette vil bli tøft og vanskelig derfor vil jeg du skal gå av egen fri vilje.”

### **Forholdet til organisasjonen:**

#### **Fra identitet og lojalitet til instrumentalisme**

Det er et typisk trekk ved den subjektive vendingen at en forholder seg til andre som instrument for egen selvrealisering sier Charles Taylor (Taylor 2003, 55). Vi kan ganske tydelig se denne vendingen i ”generasjon X” sitt forhold til utsenderorganisasjonen.

#### *Veterangenerasjonen:*

”Å tilhøre DNM er en del av min identitet. På begge sider i min familie har jeg dype røtter i DNM. Jeg kunne aldri tilhøre en annen organisasjon.” Dette sa en av veteranene. Elleve av de tolv i denne generasjonen snakket om dyp lojalitet til utsenderorganisasjonen. Ved siden av at organisasjonen tjente som identitetsmarkør, stod også organisasjonen for det objektive kallet: bekreftelsen på det personlig opplevde, subjektive kallet.

#### *68-generasjonen:*

Denne generasjonens holdning til organisasjonen hadde endret seg. De startet opp med noe av ”veteranenes” dype lojalitet, men nesten samtlige hadde i løpet av livet brutt med DNM og i dag var svært få engasjert i aktivt misjonsarbeid.

#### *Generasjon X:*

Blant de yngste var det ingen av informantene som indikerte noen problemer med å tjene i andre organisasjoner enn DNM. Den tydeligste med hensyn til manglende lojalitet i forhold til organisasjoner sa:

Jeg føler jeg må være trofast mot de åndelige gavene og det kallet jeg har fra Gud, mer enn jeg behøver å være



lojal mot noen organisasjon. ... Organisasjoner kan komme og gå. Det er de personlige relasjonene som varer for resten av livet. ... Jeg husker da jeg forlot DNM, fikk jeg en mail fra en norsk leder hvor han uttrykte sin misnøye med at jeg hadde skiftet organisasjon. Jeg svarte ham og sa: "Hvorfor sier du dette? Min tjeneste for dette folket har ikke endret seg det minste. Du må angi en grunn for at det er galt å skifte organisasjon. Hvorfor skulle jeg ha forblitt der? Hva mener du egentlig med din skuffelse"? Den personen ba om unnskyldning. For meg er det merkelig å møte mennesker som prioriterer lojalitet mot en organisasjon selv om de ikke passer inn der.

En annen i "generasjon X" sa: "Mitt kall er til Kristus. ... Hovedsaken er Guds Rike, ikke noen organisasjon, men den lokale menigheten som jeg går i betrakter jeg ikke som en organisasjon." Fem av åtte hadde sendt forespørsler til ulike både misjons- og humanitære organisasjoner som kunne oppfylle deres ønsker. De hadde havnet i DNM mer eller mindre "tilfeldig". De ville derfor heller ikke oppleve det som et problematisk svik å slutte i DNM og ta arbeid innenfor en annen organisasjon.

#### *Drøfting av funnene:*

Kan vi spore endringer i forståelsen av misjonærkallet gjennom tre generasjoner? Kallet som en skjellsettende livsforvandlerende engangsopplevelse har i stor grad blitt avløst av en større vektlegging av kallet forstått som en prosess. Dette vil nok gjelde både kall til frelse og til tjeneste. Samtidig lever fortsatt det "mystiske" kallet parallelt med andre måter å oppfatte kallet på.

Kan endringene også settes i sammenheng med den såkalte subjektive vendingen i kulturen? Som vi har sett har det skjedd endringer i løpet av "68-generasjonen" som har påvirket denne generasjonen, men aller mest kan kulturendringen spores hos "generasjon X" i deres forståelse av lydighet mot kallet. Kallet defineres primært ut fra om en er lydige og trofaste i forhold til hvem en oppfatter at en er som person, og ut fra det potensial og de gaver Gud har gitt.



Er denne endringen ensbetydende med at "generasjon X" bruker misjonsarbeid til egen selvrealisering? Det finnes forskningsarbeider som sier dette. Mine informanter bekrefter ikke dette uten videre, men den yngste generasjonen har en langt mer åpen og subjektiv uttrykksmåte enn "veteranene". For det første snakker de mindre enn dem om offer og lydighet. De uttrykker gjerne sine egne behov, krav og ønsker. For det andre er de mer trygge og frimodige på egne gaver, ressurser, interesser og potensial. For det tredje har de en langt større grad av selvrefleksjon, som lett kan oppfattes som antroposentrisk, narcissistisk og subjektivt selvrealiserende, men deres "selv" er underlagt en større meningshorisont. De sier at de ønsker at deres gaver og deres livsdrømmer skal bidra, ikke primært til deres egen selvrealisering, men til realisering av det de oppfatter som Guds Rike.

I dagens samfunn gir misjonærrollen liten støtte til identiteten. Den enkelte må til enhver tid identifisere sine sårbare "selv". Kallet til å finne Gud og Hans vilje og til å finne seg selv blir for den yngste generasjonen i stor grad to sider av samme sak. Er dette mulig uten at resultatet blir ren selvrealisering? Ved å referere til åndelige veiledere som David Benner og Thomas Merton, sier sjelesorglærer Sjur Isaksen at autentisitet er å lete etter et sannere uttrykk for meg selv, og det sanneste som kan sies om en, må ha med Gud å gjøre. Han henviser i den forbindelse også til kirkefar Augustin som sier: "Gud lær meg å kjenne meg selv så jeg kan kjenne deg" (Isaksen 2007: 213-214). Evangelienes lignelser om talenter eller pund (Mat.25.14-30 og Luk. 19.12-24) kan være bibelske bekreftelser for den unge generasjonens kamp for å finne seg selv og leve ut sitt potensial i samsvar med realiseringen av Guds Rike.

### **En refleksjon over subjektiviteten før og nå i en DNM kontekst**

Misjonsforbundet er en vekkellesbevegelse som alltid har hatt en teologi og forkynnelse som har vektlagt individuelle og subjektive valg, både med hensyn til den enkeltes frelse og tjeneste i Guds Rike. Hva består de generasjonsmessige endringene i dersom alle har vektlagt det individuelle valget? Alle misjonærer i alle generasjoner har Gud som sin ytterste autoritet. Det er



oppfatningen av hvordan Gud som autoritet taler, som har endret seg gjennom disse misjonærgenerasjonene. Misjonærer i den tidlige moderniteten som her er representert ved pionerer i arkivet og veteraner i intervjuene, gjennomførte sine individuelle kall primært gjennom et kollektiv som delte deres visjoner. Gud kunne tale gjennom en slik organisasjon. Derfor var de fleste misjonærer i de tidligste generasjonene lojale mot organisasjonen på tross av at enkeltindivid og organisasjon ikke alltid var enige. Hos den yngste generasjonen spiller disse kollektivene langt mindre rolle. Gud taler i deres indre ikke minst gjennom å vise dem hvilke gaver og potensial han har gitt den enkelte. Støtte på egne tolkninger av den indre gudstiltalen finner de snarere i nettverk av venner enn hos organisasjoner. Denne endringen har funnet sted primært i løpet av 68-generasjonen. Det finnes imidlertid eksempler i de fleste misjonsorganisasjoner på sterke pionermisjonærer som talte sine organisasjoner midt i mot, og som brukte sitt gudgitte kall som autoritet til å motsi sine overordnede i organisasjonen. Slike eksempler finnes også i DNM. Men disse er snarere unntaket enn regelen. Som generasjon betraktet, viser mine funn i arkivet og hos de eldste informantene at de som gruppe var svært lojale mot organisasjonen.

Hva er så forskjellen på sterke pionerers subjektive kallsopplevelse og den søkingen etter autentiske uttrykk for kall som kjennetegner den yngste generasjonen i mitt materiale? Pionerene og veteranene var lydige mot en opplevelse de tolket som Guds tiltale. Dette var ikke en lydighet henimot egne nådegaver, talenter og potensial som de mente var Guds unike gaver til dem som individuelle personer. Tvert om var de eldste mindre opptatt av egne forutsetninger enn å vise lydighet mot hva de oppfattet som Guds tiltale og oppdrag.

I en tid der det var forbundet med store omkostninger å svare "ja", bryte opp og begi seg ut i den store ukjente verden, var kanskje et kall oppfattet som en kappe som kastes over en utenfra i større grad nødvendig? I vår tid, derimot, hvor et liv i oppbrudd snarere er regelen enn unntaket, er det kanskje mer nødvendig med et kall som oppfattes som et frø som vokser fram innenfra og blir til en indre overbevisning om hvem individet er og hva Gud vil det skal bruke livet til? Dette er ikke å



være lydige og svare "ja" til en ordre, men å finne et nødvendig fokus og snarere svare "nei" til tidens uendelige mengde av tilbud og valgmuligheter som vil distrahere og føre en bort fra det Gud hadde tenkt for den enkelte?

### **Oppsummering og konklusjon**

Det har skjedd endringer i forståelsen av misjonærkallet i løpet av de tre studerte misjonærgenerasjonene:

- Lydighet mot misjonærkallet har endret seg fra et hovedfokus på lydighet mot en ytre autoritet/misjonsorganisasjon som formidlet Guds objektive tiltale og bekreftelse, til å finne denne tiltalen i sitt eget indre som en bekreftelse av gudgitte gaver og potensial. Denne forskyvningen har ført til at kallet i mindre grad oppfattes å komme til dels uventet utenfra som en befaling, men snarere oppleves som en prosess som gradvis modnes fram. Det "mystiske" kallet som kommer utenfra som en uventet Gudstiltale forekommer enda, men lever parallelt med andre former for kallsforståelse.<sup>5</sup>
- Den subjektive vendingen kommer først til uttrykk i 68-generasjonen/mellomgenerasjonen, men slår tydeligst gjennom i den yngste generasjonen/generasjon X. Den viser seg i den subjektive diskursen (Gud sa til mitt hjerte) og den viser seg primært i at lydighet mot Gud viser seg i en lydighet mot "selvets" innerste: mitt unike gudgitte potensial. Lydighet mot ytre autoriteter som tidligere generasjoner oppfattet som Guds kanaler for kallet, oppleves av de yngste som manglende autentisitet. Misjonsorganisasjonen blir primært betraktet instrumentelt.
- Den yngste generasjonen er fokusert på å realisere sine gaver og potensial. De har en svært selvrealiserende uttrykksform og bevissthet om egne muligheter og talenter. Dette betyr imidlertid ikke at de bruker misjonstjenesten som arena for selvrealisering. Alle informanter er klare på at de vil realisere sitt potensial for på best mulig måte å realisere Gud Rike. De snakker lite om offer, men ikke desto mindre har mange av dem tjenestegjort i svært voldelige og usikre områder av verden.





## NOTER

- <sup>1</sup> Under hele arbeidet med denne studien het kirkesamfunnet Det Norske Misjonsforbund (DNM). I dag ønsker samfunnet å profilere seg som Misjonsforbundet, men i denne artikkelen brukes både DNM og Misjonsforbundet.
- <sup>2</sup> Den norske religionssosiologen Inger Furseth avsluttet i 2006 en generasjonsstudie av 8 norske kvinner og menns syn på seg selv, samfunnet og moralen. Hun påviser en tydelig dreining fra å vektlegge plikt og sannhetssøken i forbindelse med religion hos de eldste, til i de yngste generasjonene å se religion i relasjon til dette å finne seg selv. Furseth sammenligner sine resultater med den engelske undersøkelsen til Heelas/Woodhead fra året før.
- <sup>3</sup> Om definisjoner av misjonærkall: Eskilt 2004: 373. Veteranenes kallsparadigme: Eskilt 2005: 48-49
- <sup>4</sup> Her henvises det til hvordan profeten Elia velger sin etterkommer Elisja. 1. Kong.19.19-21. Weidel 2002:129-141)
- <sup>5</sup> Se studien til den finske religionssosiologen Kati Niemela fra 2001 om endret motivasjon for prestestudiet i Finland
- <sup>6</sup> Interessant studie ved Telemarksforskning i Bø i 2004: "Mange er kalt, men få er utvalgt". Kunstnerroller i endring. Studien sier at den tradisjonelle romantiske, til dels elitistiske kunstnerrollen som også i stor grad har hatt en begrunnelse i et kall, denne rollen er endret, men den er ikke død. Den lever parallelt med en rekke andre måter å tolke sin kunstnerrolle ut fra. Det foregår en differensiering av kunstnerrollen. Dette er ganske parallelt til det jeg finner i min studie.

## LITTERATUR

- Donovan, Kath, and Ruth Myors, "Reflections on Attrition in Career Missionaries: A Generational Perspective Into the Future" i *Too Valuable to Lose: Exploring the Causes and the Cures of Missionary Attrition*, William D. Taylor (red), Pasadena, Calif.: William Carey Library, 1997(s.41-73)
- Eskilt, Ingrid, "Misjon og misjonærtjeneste" i *Missiologi i dag*. J.-M. Berentsen, T. Engelsviken og K.Jørgensen (red) Oslo: Universitetsforlaget 2.utg. 2004, (369-380)
- Eskilt, Ingrid, *An Analysis of Changing Perspectives on the Understanding of the Missionary Call in the Mission Covenant Church of Norway* Upublisert Ph.D-avhandling, Deerfield, Illinois, 2005
- Furseth, Inger, *From Quest for Truth to being Oneself. Religious Change in Life Stories*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2006



- Gullestad, Marianne, "Fra "lydig" til å "finne seg selv". Verdi-overføringer mellom generasjonene i dagens Norge" i *Livsløp. Oppvekst, generasjon og sosial endring*, I. Frønes, K. Heggen, J O. Myklebust (red.), Oslo, Universitetsforlaget, 1997 (s.105-120)
- Gullestad, Marianne, Misjonsbilder. *Bidrag til norsk selvforståelse. Om bruk av foto og film i tverrkulturell kommunikasjon*. Oslo, Universitetsforlaget, 2007
- Heelas, Paul and Linda Woodhead. *The Spiritual Revolution*. Oxford, Blackwell, 2005
- Isaksen, Sjur, "Det viktigste er vel å være seg selv...?" i *Tidsskrift for Sjelesorg* 3,2007 (s.208-216)
- Kjøde, Rolf og Darryl Krause, "Norsk råd for misjon og evangelisering: Misjonsstatistikk 2001" i *Norsk Tidsskrift for misjon* 57. 2003, no.1: (s.27-39)
- Mikaelsson, Lisbeth, Kallets Ekko: *Studier i misjon og selvbiografi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Mikaelsson, Lisbeth, "Religionens individualisering og retradisjonalisering. En kommentar til Jan-Olav Henriksen" i *Forankring eller frikopling? Kulturperspektiver på religiøst liv i dag*, ed. T. Lund-Olsen og P. Repstad (red), Kristiansand, Norway: Høyskoleforlaget, 2003 (s. 35-41 )
- Nielsen, Hilde, "Til Jordens ender: Om hvordan verden ble brakt til Norge og omvendt på etnografiske utstillinger i misjonsregi" i *Norsk Antropologisk Tidsskrift* 3-4, 2007 (s.196-216)
- Niemela, Kati "Calling or Vocation? A shift from spiritual toward secular vocation among applicants to studies in theology and theological candidates in Finland" i *Tidsskrift for kirke, religion og samfunn* 14, no.1, 2001 (s. 43-52)
- Ryder, Norman B, "The cohort as a concept in the study of social change" i *American Sociological Review* 30, (Dec.), 1946 (s843-861).
- Taylor, Charles, *Autentisitetens etikk* ,Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 4.oppl. 2003.
- Weidel, Bjørn, "Kallelse och identitet"i Drabbad. *Texter om kallelse och helhjärtat engasjement*. Red. V. Lindegärde och Å. Viberg.Örebro, Sverige: Bokförlaget Libris, nu.6 i serien: Studia Theologica Holmiesia.2002 (s. 125-143)



*Ingrid Eskilt*, f. 1949. Spesialpedagog, Kristiansand lærerskole 1972, Statens spesiallærerskole 1975-76, Kristendom hovedfag MF 1986, Ph.D i Interkulturelle studier Trinity International University 2005. Spesialpedagog Egersund 1972-1978, lærer for misjonærbarn Kongo Brazzaville 1979-1982, lærer ved Ansgar-skolen fra 1986, førsteamanuensis samme sted fra 2005. Har skrevet: "Misjon og misjonærtjeneste" i *Missiologi i dag*, 2.opp-lag Universitetsforlaget 2004. "Are you Called or just Personally Motivated" i *Mission to the World. Communicating the Gospel in the 21st Century. Essays in Honor of Knud Jørgensen*, Areo-pagos 2008, "Kimbanguistkirken – Ngunzabevegelsen" i NoTM, nr. 4, 1986, *Å høre Guds stemme*, Ansgar forlag 1990.

### **The Subjective Turn of the Missionary Call and the Western Culture:**

The Western world has gone through a cultural subjective turn which means that individuals don't find their identity through already defined roles, but by asking: who am I and what are my potentials? This way of living is considered authentic. In what way does this subjective turn influence the understanding of the missionary call? This call has been considered as a call to self-sacrifice and obedience towards external authorities: the call from God often realized through a mission organization. The findings in this article are taken from a PhD-dissertation which contained qualitative interviews with missionaries in three different generations in the Mission Covenant Church of Norway where the informants described their understanding of the missionary call. The call from God in the youngest "generation X" is coming from inside like a seed which is gradually growing: The call from God is understood as a growing self awareness of natural and spiritual gifts. The youngest generation is relational and they look at the mission organizations as instruments for their service. Their discourse has become much more subjective, but the main content is still the realization of the Kingdom of God.

